

rilmesi mütat olan "reisülhattâtın" unvanı son olarak 21 Ağustos 1915'te Kâmil Efendi'ye tevchil edilmiştir.

Kâmil Akdik disiplinli hayatı ve perhize dikkat etmesi sebebiyle uzun süren ömrünün sonlarında bile el titremesi ve görme bozukluğu gibi sıkıntılar çekmeden seçkin eserler bırakmıştır. Dîvân-ı Hümâyun'daki resmî vazifesi esnasında divanî, celî-divanî veya rik'a hatlarıyla yazdığı *menşur**, berat, muâhedenâme, tasdiknâme gibi evrak dışında, yazı hocası olarak hazırladığı *meşk**'ler de pek çoktur. Ayrıca sülüs-nesih kıtalar, murakka'lar (yazı albümleri), hilye ve levhalar, kitâbeler, bazı sûre ve cüzlerden başka bir de mushaf yazmıştır.

Eski hattatların eserlerinden meydana gelen kıymetli hat koleksiyonu ölümünden sonra Topkapı Sarayı Müzesi'nce satın alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Melek Celâl, *Reisül-hattâtın Kâmil Akdik*, İstanbul 1938; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 172-178; Mahmûd Kâmil Hüseyin Zeyyân v.dğr., *Delîlû methafti kâşri'l-Menşel*, Kahire 1979, s. 51-59; M. Uğur Derman, *Türk Hat Sanatının Şâheserleri*, İstanbul 1982, s. 49.

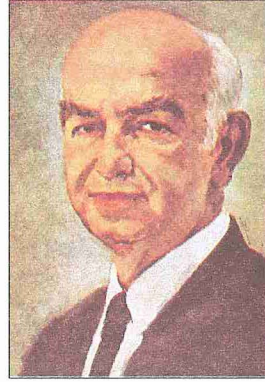
M. UĞUR DERMAN

AKDİK, Şeref

(1899-1972)

Ressam ve hattat.

Reisülhattâtın Kâmil Akdik'in oğludur. İstanbul'da doğdu; ilk ve orta öğrenimini Fâtih Merkez Rüşdiyesi'nde yaptı. Babasından hat meşketti ve sülüs, nesih, ta'likte usta bir hattat oldu. Fakat resme olan büyük istidadı onu bu sanattı meslek olarak benimsemeye sevketti. Hoca Ali Rızâ Bey ve Çallı İbrahim'le tanışarak onların da teşvikiyle 1915'te Sanâyî-i Nefise Mektebi'ne girdi. Ancak bir süre sonra savaş sebebiyle ayrılmak zorunda kaldı. Savaştan sonra tekrar başladığı okulu M. Warnier, Ömer Âdil ve Çallı İbrahim'in atölyelerinde çalışarak 1924'te bitirdi. Bir yıl sonra açılan bir devlet imtihanını kazandı ve sanatını ilerletmek üzere Fransa'ya giderek Paris'te Julian Akademisi'nde Prof. Albert Laurence'le çalıştı. 1928'de İstanbul'a döndü. İlk yıllarından itibaren Güzel Sanatlar Birliği'nin üyesi oldu ve bütün karma sergilerine katıldı. 1941'den sonra Cumhuriyet Halk Partisi'nin, ressamları çeşitli bölgelere göndererek memleket manzaraları yaptırma çalışmaları

Şeref Akdik

na katıldı. "Sivas'ta Cer Atelyesi" ve Atatürk'ü makine başında tasvir eden "Telgrafhane" gibi eserlerini bu çalışmalarında yaptı. Resmî görevini 1951 yılına kadar resim öğretmeni, o yıldan sonra da Güzel Sanatlar Akademisi'nde atölye hocası olarak emekliliğine kadar sürdürdü.

İlk sergisini Ankara Halkevi'nde açan Şeref Akdik, gerek Paris'teki öğrencilik yıllarında gerekse memleketinde döndükten sonra çeşitli ödüllere kazandı. 1957'de o zamanki Şehir Galerisi'nde (şimdiki Devlet Güzel Sanatlar Galerisi), geçmiş günleri konu alan ilk retrospektif sergisini ve akademiden emekli olduktan sonra da bu kurumun salonlarında aynı tarzda ikinci büyük sergisini açtı. 20 Haziran 1972'de öldü ve Karacaahmet Mezarlığı'na defnedildi.

Şeref Akdik resmin hemen her türünde çalışmıştır. Empresyonist prensiplere bağlı olup bilhassa manzara ve portrede çok başarılı örnekler vermiştir. Eserleri, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi ile Ankara Devlet Resim ve Heykel Galerisi başta olmak üzere Sakıp Sabancı, Ali Koçman, Kemal Erhan gibi kişilerin özel koleksiyonlarında bulunmaktadır.

Şeref Akdik'in 'Erdek'te Balıkçı Kayıkları' adlı yağlı boya tablosu (Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi)

BİBLİYOGRAFYA :

Celâl Esat Arseven, *Türk Sanatı Tarihi* İstanbul, ts. (Maarif Basımevi), s. 210-211; Gültekin Elibal, *Şeref Akdik: Hayat-Sanat-Eserleri*, İstanbul 1973; Osman Altıntaş, *Şeref Akdik*, Ankara 1988; R. Ekrem Koçu, "Akdik (Şeref)", *İst.A*, I, 515-516.

ZAHİR GÜVEMLİ

AKFEHSİ

(الأقفهسى)

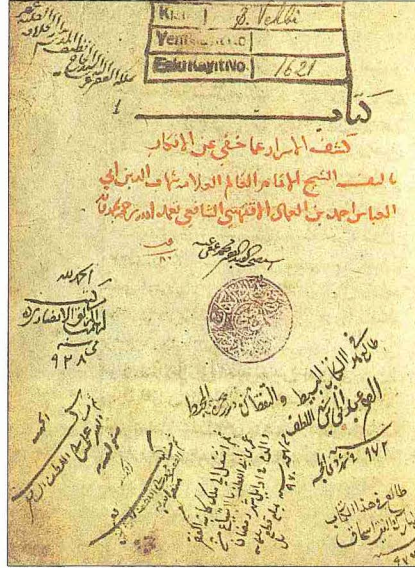
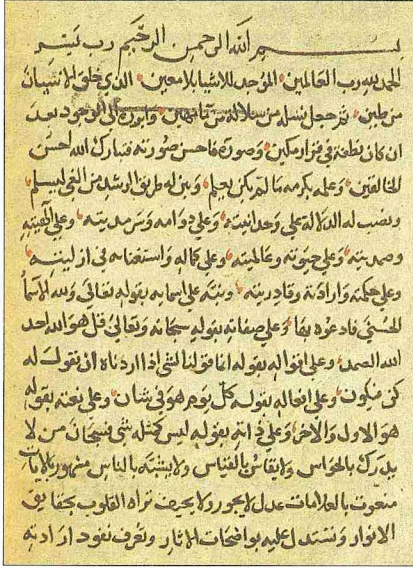
Ebû Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İmâd b. Muhammed b. Yûsuf el-Akfehî el-Kâhîrî (ö. 808/1405)

Şâfiî fakihî ve hadis âlimi.

İbnü'l-İmâd olarak da tanınan Akfehî, 750'den (1349) önce doğdu. Cemâled-din el-İsnevî, İrâkî, Bulkînî ve İbnü's-Sâiğ gibi hocalardan okudu. Fıkıhtaki derin bilgisi sayesinde devrindeki Şâfiî fukahasının önde gelenlerinden biri oldu. Reşîdî, Burhâneddin el-Halebî ve İbn Hacer gibi âlimler kendisinden ders aldılar.

Velûd bir müellif olan Akfehî, başta fıkıh olmak üzere İslâmî ilimlerin değişik dallarında, çoğu yazma olarak günümüze kadar ulaşan otuz kadar kitap ve risâle telif etmiştir. Bunlardan üçü basılmıştır. 1. *el-Kavlü't-tâm (temâm) fi ahkâmî'l-me'mûm ve'l-imâm* (Kahire 1322). 2. *Manzûme fi'l-ma'füvvât*. Fıkıha dair olan bu eser Ahmed er-Remlî'nin (ö. 957/1550) *Fethü'l-cevâd* adlı şerhi ve bu şerhe Hüseyin b. Süleyman er-Reşîdî'nin *Bulûğu'l-murâd bi-Fethi'l-cevâd* adıyla yaptığı hâşiye ile birlikte basılmıştır (Kahire 1286, 1298, 1299, 1321). 3. *Keşfü'l-esrâr 'ammâ huşiye 'alâ ('an fehmi) l-efkâr*. Kelâmla ilgili bazı konuları ihtiva eder (İskenderiye 1315).

Akfehî'nin yazma halinde olan diğer eserlerinden bazıları da şunlardır: *Teshî-*

Akfehîsî'nin *Keşfü'l-esrâr* adlı eserinin ilk sayfası ile unvan sayfası (Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbî, nr. 1621, vr. 1^a-^b)

İlû'l-makâsîd li-züvvârî'l-mesâcid; Aḥ-kâmü'l-evânî ve'z-zurûf ve mâ fihâ mine'l-mazrûf; el-Ḳavlü't-temâm fî âdâ-bi duḥûlî'l-ḥamâm; ed-Dürretü'd-ḍav'iyye fî'l-aḥkâmî's-sünniyye ve'l-aḥvâlî'r-raziyye fî hicretî ḥayrî'l-berîyye; et-Ta'aḳkubât ale'l-Mühimmât; Delâ'ilü'l-ḥükkâm ilâ ma'rifeti ḡavâmi-zî'l-aḥkâm, Dîvânü'l-ḥayevân, Şerḥü'l-Bürde, Risâle fi'n-Nîl ve eḥrâmihâ.

BİBLİYOGRAFYA :

Sehâvî, *ed-Ḍav'ü'l-lâmi'*, II, 47-49; Süyûtî, *Hüsnü'l-muhâḍara*, I, 439; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VII, 73; Şevkânî, *el-Bedrü't-tâî'*, I, 93; *Heḍiyetü'l-ârifin*, I, 118; Serkis, *Mu'cem*, I, 462-463, 938, 951; Brockelmann, *GAL*, I, 309; II, 114-116; *Suppl.*, I, 753; II, 110-111; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mu'ellifin*, II, 26.

VEDDİ AKYÜZ

AKHAN

Denizli yakınında,
Çivril yolu üzerinde
XIII. yüzyıla ait kervansaray.

Goncalı Kervansaray veya Bozhan adlarıyla da anılan Akhan, birinci kitâbesine göre Sultan II. İzzeddin Keykâvus devrinde (1238-1278) Karasungur b. Abdullah tarafından Receb 650'de (Eylül 1252) yaptırılmaya başlanmış, ikinci kitâbedeki Cemâziyelâhîr 652 (Temmuz-Ağustos 1254) tarihinde ise tamamlanmış olmalıdır. Bânisi Karasungur'un ismine Denizli'deki Ulucami (1247) ile Müftü

Camiî'nin tamir kitâbelerinde de (1249) rastlanır. Geçen yüzyıllarda Pococke, Arundell, Hamilton, Sarre gibi yabancı seyyahların seyahatnâmelerinde Akhan hakkında bilgi verilmektedir.

İki bölümden meydana gelen binanın önce öndeki avlulu bölümü yapılmış, sonra buna daha dar olan ikinci kısım eklenmiştir. Açık bir avlusu olan ilk bölümün sağında iki kat halinde beşik tonozlu odalar vardır. Bunlardan birinin hamam olduğu ve sol tarafta da yine benzeri odaların bulunduğu anlaşılmaktadır. Ön tarafta köşede yer alan ve avludan merdivenle çıkılan kubbeli küçük mekânın mescid olması mümkündür. Ön avludan geçilerek ulaşılan ikinci kısım ise her bir sırada üçer tane olmak üzere iki sıra pâyeye ile uzunlamasına üç sahna ayrılmıştır. Bu sahnaların üstleri de beşik tonozlarla örtülmüştür. Kervan-

sarayın dışında üstteki kubbeli mekâna dışarıdan taş bir merdivenle çıkılan küçük bir yapı yer almaktadır. İ. Hakkı Uzunçarşılı bunun bir hamam olduğunu ileri sürmektedir. Ancak Akhan esasında bir ribât* olduğuna göre buranın bir türbe olması ihtimali de vardır.

Çok muntazam işlenmiş değişik renklerdeki taşlardan itinalı bir işçilikle inşa edilmiş hanın dış kaplaması birçok yerde dökmüş, sadece iç dolgusu kalmıştır. Cephedeki taşların bir kısmı antik harabelerden devşirilerek tekrar kullanılmıştır. Dışarıya açılan avlu kapısı zengin kabartmalarla bezenmiştir. Bu süslemede yer alan svastikalı (gamalı haç) bir motifin arasındaki karelerde değişik hayvan kabartmaları dikkati çeker. İçerideki kapalı kısma açılan ikinci kapı ise daha sadedir. Avlu eyvanının kemer başlangıcında aslan başı biçiminde işlenmiş konsollar bulunmaktadır. Mescidin dış cephesi, iç duvarları ile kapısı ve kubbe-ye geçişi sağlayan pandantif de itinalı bir işçilikle meydana getirilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

F. Sarre, *Reise in Kleinasien*, Berlin 1896, s. 11; Uzunçarşılı, *Kitâbeler*, İstanbul 1929, II, 192-196; F. Akçakoca Akça, *Laodikya*, Denizli 1937, s. 62-68; a.mlf., *Küçük Denizli Tarihi*, Denizli 1945, s. 26-31; Kurt Erdmann, *Das Anatolische Karavansaray des 13. Jahrhunderts*, Berlin 1961, II, 67-72; D. Ferrero, "Il caravanseraaglio di Ak Han presso Denizli", *Palladio*, III-IV, Giuglio 1959, s. 1-16; Ataman Demir, "Anadolu Selçuk hanları: Akhan", *İlgî*, sy. 57, İstanbul 1989, s. 9-13.

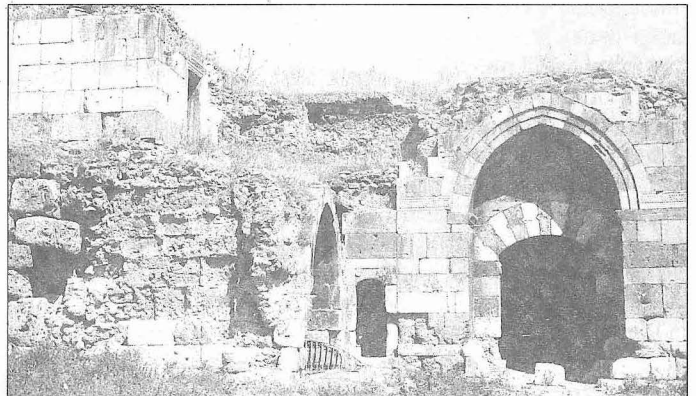

SEMÂVİ EYİCE

AKHİSAR

Ege bölgesinde
Manisa iline bağlı ilçe merkezi.

Gezî'nin kollarından olan Kumçay'ının suladığı verimli ve geniş bir ovada kurulmuş olup denizden 115 m. yüksekliktedir. İlk adı Pelopeia olan şehir da-

Akhan'ın
avlusundan
taçkapının
görünüşü -
Denizli